

राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत (RKVY) मृद
आरोग्य पत्रिका व व्यवस्थापन योजना (SHC)
सन २०२२-२३ मध्ये राबविण्यासाठी
प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत तसेच निधी
वितरीत करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: योजना ३३२२/प्र.क्र.१४७/१अ

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,

मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२

दिनांक: १६ जानेवारी, २०२३

वाचा :- १) केंद्र शासनाने www.agricoops.nic.in या सांकेतिक स्थळावर निर्गमित केलेल्या राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत (NMSA) मृद आरोग्य पत्रिका (SHC) बाबतच्या मार्गदर्शक सूचना.

२) केंद्र शासनाचे पत्र क्रमांक ३-१/२०२२ -Fert.Use, दिनांक २४.३.२०२२ .

३) शासन पत्र क्रं RKVY२०२२/C.R.१०३/१४-A/दि. १२.०७.२०२२

४) केंद्र शासनाचे पत्र क्रमांक ३-१/२०२२ -Fert.Use, दिनांक ३०.९. २०२२.

५) केंद्र शासनाचे पत्र क्रमांक १४-१७/२०२२ -Fert.Use, दिनांक ०६.१२. २०२२.

६) कृषि आयुक्तालयाचे जा.क्र.कृ.आ./मृ.स.मृ.चा./ज.आप/२२-२३/४८८९४/२०२२ दिनांक २०.१२.२०२२ चे पत्र.

प्रस्तावना :-

राष्ट्रीय शाश्वत शेती अभियानांतर्गत (NMSA) मृद आरोग्य पत्रिका (SHC) वितरण कार्यक्रम केंद्र शासनाने सन २०१४-१५ पासून सुरू केलेला आहे. सन २०१५-१६ पासून ही योजना केंद्र व राज्य हिस्सा ६०:४० या प्रमाणात राबविण्यात येत आहे. केंद्र शासनाच्या दि. २४.३.२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये जमीन आरोग्य व सुपिकता अंतर्गत जमीन आरोग्य पत्रिका व जमीन आरोग्य व्यवस्थापन योजनांचा राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत समावेश करण्यात आलेला आहे. यामध्ये मृद नमुन्यांचे विश्लेषण करून शेतक-यांना जमीन आरोग्य पत्रिकेचे वितरण करण्यात येते. जमीन आरोग्य पत्रिकेच्या माध्यमातून त्यांच्या जमिनीचा रासायनिक गूणधर्म स्थिती, प्रमुख अन्नद्रव्यांची पातळी व सूक्ष्म मुलद्रव्याची कमतरता व स्थितीची माहिती शेतक-यांना देण्यात येते.

राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूरी समितीच्या (SLC) इतिवृत्तानुसार सन २०२२-२३ या वर्षाकरिता राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत वार्षिक कृति आराखडा (AAP) आधारित जमीन आरोग्य पत्रिका व व्यवस्थापन योजनेस दि. १२.७.२०२२ रोजीच्या पत्रान्वये मंजूरी दिलेली आहे. केंद्र शासनाने दि. ०६.१२.२०२२ च्या पत्रान्वये सन २०२२-२३ मध्ये मृद आरोग्य पत्रिका व व्यवस्थापन कार्यक्रम राज्यात राबविण्यासाठी केंद्र हिश्यापोटी ६० टक्के प्रमाणे रक्कम रु. ५९९.७८ लाख व राज्य हिश्याची ४० टक्के प्रमाणे रक्कम रु. ३९९.८६ लाख असा एकूण रु. ९९९.६४ लाख इतक्या रकमेच्या वार्षिक कृती आराखड्याला मंजूरी दिली आहे. तसेच या अंतर्गत केंद्र शासनाने केंद्र हिस्सा (६०%) २५ टक्के निधी वितरीत केलेला आहे. त्यास अनुसरून जमिन आरोग्य पत्रिका व व्यवस्थापन योजना सन २०२२-२३ मध्ये राबविण्यासाठी घटकनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षाच्या कार्यक्रमास प्रशासकीय मान्यता व निधी वितरण करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :-

राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत मृद आरोग्य पत्रिका व व्यवस्थापन कार्यक्रम सन २०२२-२३ मध्ये राज्यात राबविण्यासाठी केंद्र हिस्सा (६० टक्के) रु.५९९.७८ लाख व राज्य हिस्सा (४० टक्के) रु.३९९.८६ लाख असा एकूण रु.९९९.६४ लाख एवढ्या रकमेच्या घटकनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षाच्या कार्यक्रमास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

(रु.लाखात)

अ. क्र	घटक	दर	भौतिक उद्दिष्ट	आर्थिक		एकुण
				केंद्र हिस्सा	राज्य हिस्सा	
१	मृद नमूने	०००३.	२०६१००	३७०.९८	२४७.३२	६१८.३०
२	सुक्ष्म मुलद्रव्यांचा प्रचार व प्रसार.	०००५.	७०२	२.१०	१.४०	३.५१
३	नविन मृद चाचणी प्रयोगशाळांची उभारणी	७५.००	२	९०.००	६०.००	१५०.००
४	शासकीय मृद चाचणी प्रयोगशाळेचे बळकटीकरण	४०.००	३२	१२४.९४	८३.३०	२०८.२४
५	अभियान व्यवस्थापन (२%)			११.७६	७.८४	१९.६०
एकुण				५९९.७८	३९९.८६	९९९.६४

२. राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत मृद आरोग्य पत्रिका व व्यवस्थापन कार्यक्रम सन २०२२-२३ मध्ये राज्यात राबविण्यासाठी होणारा खर्च खालील लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

केंद्र हिस्सा लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा लेखाशिर्ष
मागणी क्रमांक -डी-३ २४०२ मृद व जल संधारण (००)(१०१)मृद सर्वेक्षण व चाचणी (००)(१६) कृषि उन्नती योजना - मृद आरोग्य पत्रिका (केंद्र पुरस्कृत योजना) केंद्र हिस्सा- ६०% (२४०२अ ०४१) (सर्वसाधारण) योजनेतर्गत ३३- अर्थसहाय	मागणी क्रमांक -डी-३ २४०२ मृद व जल संधारण (००)(१०१)मृद सर्वेक्षण व चाचणी (००)(१७) कृषि उन्नती योजना - मृद आरोग्य पत्रिका (केंद्र पुरस्कृत योजना) राज्य हिस्सा- ४०% (२४०२ अ०५९) (सर्वसाधारण) योजनेतर्गत ३३- अर्थसहाय

केंद्र हिस्सा लेखाशिर्ष	राज्य हिस्सा लेखाशिर्ष
मागणी क्रमांक -डी-३ २४०२ मृद व जल संधारण (००)(१०१)मृद सर्वेक्षण व चाचणी (००) (१३) कृषि उन्नती योजना - मृद आरोग्य व्यवस्थापन (केंद्र पुरस्कृत योजना) केंद्र हिस्सा-६०% (२४०२ १०४६) योजनांतर्गत ३३- अर्थसहाय	मागणी क्रमांक -डी-३ २४०२ मृद व जल संधारण (००)(१०१) मृद सर्वेक्षण व चाचणी (००)(१५) कृषि उन्नती योजना - मृद आरोग्य व्यवस्थापन (केंद्र पुरस्कृत योजना) राज्य हिस्सा- ४०% (२४०२ ९०१२) योजनांतर्गत ३३- अर्थसहाय

३. राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेअंतर्गत जमिन आरोग्य पत्रिका व जमिन आरोग्य व्यवस्थापन या योजनेकरीता सन २०२२-२३ मधील मंजूर वार्षिक कृती आराखड्याच्या प्रथम टप्प्यात केंद्र शासनाने वितरीत केलेला (२५ टक्के) निधी कृषि आयुक्तालयास खालीलप्रमाणे वितरीत करण्यात येत आहे.

(रु.लाखात)

अ.क्र		घटक	केंद्र हिस्सा (६० %)	राज्य हिस्सा (४०%)	एकूण
			२४०२ ९०४१	२४०२ ९०५९	
१	जमिन आरोग्य व सुपीकता (जमिन आरोग्य पत्रिका)	मृद नमुने	९२.७५	६१.८३	१५४.५८
		सुक्ष्म मुलद्रव्यांचा प्रचार व प्रसार.	०.५३	०.३५	०.८८
			९३.२८	६२.१८	१५५.४६
२	जमिन आरोग्य व्यवस्थापन	घटक	केंद्र हिस्सा (६० %)	राज्य हिस्सा (४०%)	एकूण
			२४०२ १०४६	२४०२ ९०१२	
		नविन मृद चाचणी प्रयोगशाळेची उभारणी	२२.५०	१५.००	३७.५०
		शासकिय प्रयोगशाळेचे बळकटीकरण	३१.२४	२०.८३	५२.०७
		अभियान व्यवस्थापन २%	२.८७	१.९१	४.७८
			५६.६१	३७.७४	९४.३५
		एकूण (१+२)	१४९.८९	९९.९२	२४९.८१

४. सदर योजना राबविताना खालील अटी व शर्तीचे पालन करण्यात यावे-

१) सदर योजना केंद्र शासनाच्या संदर्भाधिन मार्गदर्शक सुचनानुसार व केंद्र शासनाच्या निधी वितरीत करण्याच्या अटी व शर्ती नुसार राबविण्यात यावी.

२) खर्चाचे लेखे सुव्यवस्थित ठेवून सदर खर्चाचे लेखा परिक्षण अहवाल व उपयोगिता प्रमाणपत्रे केंद्र व राज्य शासनाला लवकरात लवकर प्रगती अहवालासह सादर करण्यात यावेत. योजनेच्या वेगवेगळ्या बाबींवरील भौतिक व आर्थिक प्रगती अहवाल केंद्र व राज्य शासनास प्रत्येक महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत सादर करण्यात यावा.

३) योजनेशी संबंधित ताळेबंद व लेखापरिक्षण जमा खर्चाच्या रकमा यांचा अहवाल अंमलबजावणी यंत्रणेने द्यावा. त्यामध्ये वर्षाच्या सुरुवातीला अखर्चीत रकमा व व्याजाद्वारे मिळालेले उत्पन्न स्पष्टपणे नमूद करण्यात यावे. जेणेकरून पारदर्शी स्वरूपात रकमा विचारात घेता येतील व संदिग्धता राहणार नाही.

४) कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर कार्यक्रमापेक्षा जास्तीचा कार्यक्रम राबविला जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

५. सदर निधी खर्च करताना विहित कार्यपद्धती अनुसरून सर्व वित्तीय कायदे/टेंडर नियमावली व नियमांचे/प्रक्रियेचे/वित्तीय अधिकारांच्या मर्यादेत/P.W.D / मॅन्युअलचे अधिन राहून/C.V.C.तत्वानुसार/CAG च्या निर्देशानुसार / प्रचलित शासन निर्णय /नियम / परिपत्रक /तरतुदी नुसार, बजेट व कोषागार नियमावली नुसार खर्च करण्याची कार्यवाही अंमलबजावणी यंत्रणांनी करावी. कोणत्याही परिस्थितीत कुठलाही शासन नियम / अधिकाराचा भंग होणार नाही, याबाबत दक्षता घेण्याची जबाबदारी संबंधित क्षेत्रिय कार्यालयाची राहिल.

६. वेळोवेळी शासन निर्णयान्वये वितरीत केलेला सर्व निधी पीएफएमएस (PFMS) मधील SNA प्रणालीद्वारे वितरीत करण्याची कार्यपद्धती बंधनकारक राहिल.

७. सदर योजनेकरिता आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना योजनेचे नियंत्रण अधिकारी म्हणून व सहाय्यक संचालक, लेखा-१ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

५. प्रस्तुतचे आदेश वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८ मधील भाग-पहिला, उपविभाग तीन मधील अनुक्र.४ येथील नियम २७ (२) (ब) अन्वये प्रशासकीय विभागांना प्रदान केलेल्या शक्तीनुसार तसेच वित्त विभागाचे परिपत्रक क्रमांक अर्थस-२०२२/प्र.क्र.४३/अर्थ-३ दिनांक ०४.०४.२०२२ व वित्त विभाग, अर्धशासकिय पत्र क्र. अर्थस-२०२२/प्र.क्र.४३/अर्थ-३ दिनांक ०५.०४.२०२२ अन्वये दिलेल्या मंजूरीनुसार विभागाच्या स्तरावर निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३०११६१८०८१६६४०१ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(उमेश चांदिवडे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ, मुंबई
३. मा.प्रधान सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहायक, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
४. आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
५. संचालक (निविष्ठा व गुणनियंत्रण), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
६. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा परिक्षा/ लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई/ नागपूर .
७. सर्व कृषि संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
८. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक.
९. सर्व प्रकल्प संचालक, आत्मा.
१०. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
११. सहाय्यक संचालक, लेखा -१, कृषि आयुक्तालय महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१२. कार्यासन १४३१, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३. वित्त विभाग (व्यय-१), मंत्रालय, मुंबई.
१४. निवडनस्ती (कार्यासन १-अ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.